

Samen sterke begeleiding bieden aan jonge mantelzorgers in het secundair onderwijs

Eva Lauwers
Ariadne Warmoes

Wie zijn wij?

Eva Lauwers

Ariadne Warmoes

Let's talk: Stelling 1

Op onze school is er
een visie rond
mantelzorg.

Let's talk: Stelling 2

Op onze school wordt de stem van de mantelzorgers meegenomen bij beslissingen.

Let's talk: Stelling 3

Bij ons ligt de verantwoordelijkheid bij het zorgteam om met mantelzorgers om te gaan.

Let's talk: Stelling 4

Mijn schoolleider ondersteunt mij om op een adequate manier met mantelzorgers om te gaan.

Agenda

- In kaart brengen welke **urgentie** er leeft op school rond mantelzorg
- Inzoomen op drie strategieën die je kan inzetten om **van urgentie naar actie** te gaan en **draagvlak** te creëren
- Kijken hoe we de **stem van jonge mantelzorgers** op verschillende manieren kunnen inzetten

Welke urgentie leeft er op school?

Formuleer een drijfveer (driver) (Cumps, 2018):

- formulering van het probleem (niet van de oplossing)
- als reactie op een spanning die je ervaart
- waarom je tot actie wil komen

Welke urgentie leeft er op school?

Opbouw van een drijfveer

1. Wat gebeurt er?

Observatie: Wat is de huidige situatie?

Effect: Wat is het gevolg?

2. Wat is er nodig?

Behoefte: Welke nood ervaren we?

Impact: Wat willen jullie zien?

Welke urgentie leeft er op school?

Een driver is een beknopte, krachtige zin die iets zegt over de ambitie. Je gebruikt deze drijfveer om met anderen in gesprek te gaan en draagvlak te creëren.

*“Nu doen/merken we dit ... (observatie) en zijn dit de effecten ... (effect).
We hebben nood aan ... (nood) zodat ... (impact).”*

Welke urgentie leeft er op school?

Voorbeeld:

De keuken is een rommeltje: de lavabo is vol en er zijn geen propere tassen meer (observatie). Het is niet mogelijk om snel een koffie te nemen en verder te werken. (effect).

We hebben nood aan een propere en opgeruimde keuken (nood) zodat we de focus op ons werk kunnen houden (impact).

Er wordt nog geen oplossing aangereikt. De hoe-vraag komt later pas aan bod.

Aan de slag!

Formuleer een drijfveer:

Waarom is het belangrijk om op jouw school werk te maken van ondersteuning van jonge mantelzorgers?

*“Nu doen/merken we dit ... (observatie) en zijn dit de effecten ... (effect).
We hebben nood aan ... (nood) zodat ... (impact).”*

Verandering verankeren

3 strategieën

- Gedeelde verantwoordelijkheid creëren via een gedeeld (wettelijk) kader
- Interne en externe krachtbronnen identificeren om tot actie over te gaan
- Zichtbaar maken van het proces en successen voor het schoolteam

S1: Van draagvlak naar gedeelde verantwoordelijkheid

Waarom? Strategie om het onderwerp op de agenda te plaatsen

- Link tussen visie en aanpak rond jonge mantelzorg en brede basiszorg
- Samen de transfer maken van het wettelijk kader naar schoolcontext:
 - Gemeenschappelijke taal zorgt voor neuzen in dezelfde richting en een ingebedde aanpak
 - Inzetten op sensibilisering van leerkrachten, leerlingen,...
 - Inzetten op preventie om uitval te voorkomen
 - Basisafspraken en redelijke aanpassingen

S2: Identificeren van krachtbronnen

Waarom?

- Inzicht krijgen in de mate waarin mensen betrokkenheid tonen en invloed uitoefenen
- Eilandvorming tegengaan
- Acties schoolbreed uitrollen en verankeren

S2: Identificeren van krachtbronnen

Hoe?

Sociale netwerkanalyse (Sannen, 2021)

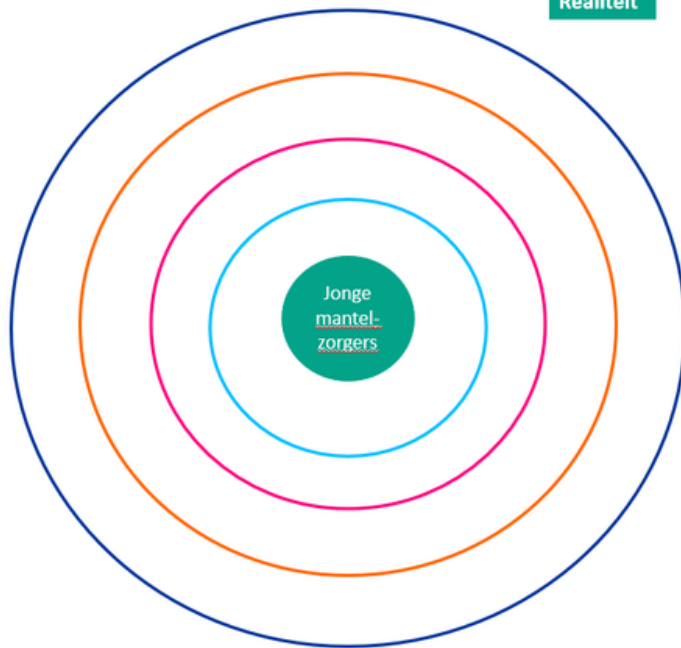
- Wie is er op onze school al betrokken bij jonge mantelzorgers?
- Wie hebben we nog nodig om verandering te creëren op onze school?
- Wie ervaart impact door het uitgestippelde beleid?
- Wie zorgt er voor verbinding tussen de verschillende groepen?= ankerfiguren

Aan de slag met een netwerkkaart!

Wie heeft er invloed op de jonge mantelzorgers op jouw school?

Netwerkanalyse Hulp- en reflectievragen

1. Wie staat er dicht bij de jonge mantelzorger? *Identificeer de personen of groepen die het meeste invloed hebben.*
2. Wie staat er verder weg van de jonge mantelzorger? *Welke personen of groepen hebben minder invloed? Waarom? Is dit een bewuste keuze?*
3. Hoe zijn de actoren met elkaar verbonden? *Is er een netwerk van samenwerking? Of merk je isolatie op?*
4. Hoe communiceren actoren met elkaar? Hebben ze verwachtingen? Expliciteren ze deze verwachtingen?
5. Welke teamleden en/of rollen ontbreken in dit plaatje? Wie of welke rol kan je niet wegdenken om verandering succesvol te implementeren?

S3: Zichtbaar maken

Waarom?

- Om het team te informeren en te motiveren

Hoe?

- Niet enkel inzetten op visie-ontwikkeling, ook op transfer naar de eigen praktijk
- Inzetten op effectieve professionalisering van het team (EEF, 2021):
 - Kennis opbouwen - eenzelfde taal spreken
 - Collega's motiveren - gezamenlijke doelen formuleren
 - Technieken ontwikkelen
 - Praktijk inbouwen

S3: Zichtbaar maken

Hoe?

- Principes niet isoleren:
 - Koppeling maken met brede basiszorg
 - Eenzelfde taal spreken
 - Van impliciete naar expliciete verwachtingen
 - Tijd en ruimte zichtbaar maken
 - Blijven nagaan wat leerkrachten en leerlingbegeleiders nodig hebben
 - Zichtbaar en concreet maken: Hoe doen we dat in de klas – zorg – beleid? Transfer van werkgroep naar vakgroep.

S3: Zichtbaar maken

Hoe?

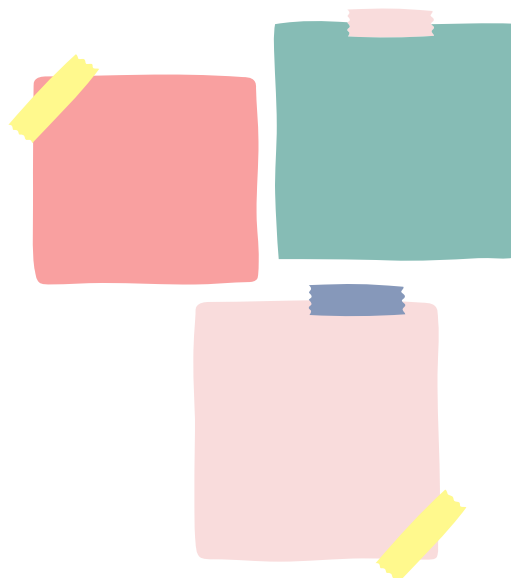
- Partners betrekken:
 - Samenwerking buiten de schoolmuren
 - Bewust externe partners binnenbrengen als kritische vrienden en evenwaardige partners
 - Vertrekken vanuit wederzijdse aantrekkelijkheid

Stem van mantelzorger

- We ontwikkelen beleid om mantelzorgers te ondersteunen. Tegelijk versterken we hun stem, omdat die het beleid sterker en relevanter maakt.
- De rol van de stem van mantelzorgers:
 - Het verhoogt de motivatie om met verandering aan de slag te gaan.
 - Het verduidelijkt welke rol mantelzorgers krijgen als krachtbron
 - Het maakt concreet voor wie we actie ondernemen en waarom.
 - Het brengt een ander perspectief binnen en verrijkt het proces.
 - Het zorgt voor draagvlak en maakt verandering meer op maat.

Stem versterken

Schrijf op een post-it: op welke manier worden mantelzorgers op jouw school op dit moment betrokken bij je driver?

Betrekken van jongeren?!

Autonoom beslissen

Co-creëren

Betrekken

Raadplegen

Informereren

(Klasse, 2025)

INFORMEREN

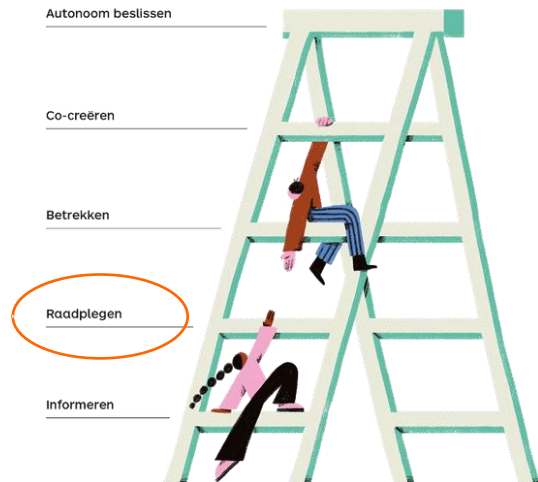
De school neemt een beslissing en licht de leerling(en) daarover in.

Voorbeeld: De jonge mantelzorgers krijgen informatie welke ondersteuning mogelijk is, bijvoorbeeld bij afwezigheden, deadlines of examens.

Raadplegen

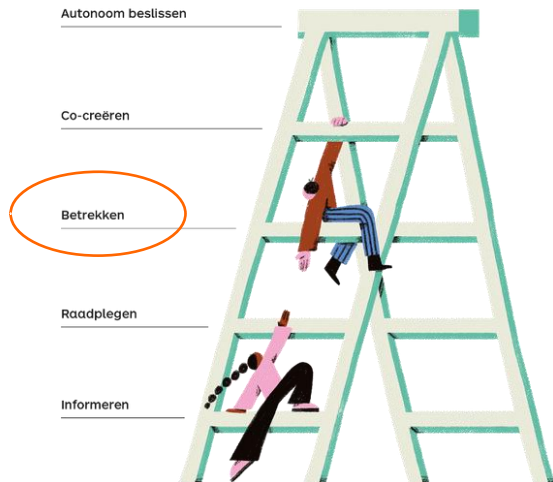
*De school bevroegt leerlingen,
maar beslist zelf wat ze met
de input doet.*

Voorbeeld: De school doet een anonieme bevraging of een ronde tafel gesprek over noden en drempels bij het combineren van zorg en school.

Betrekken

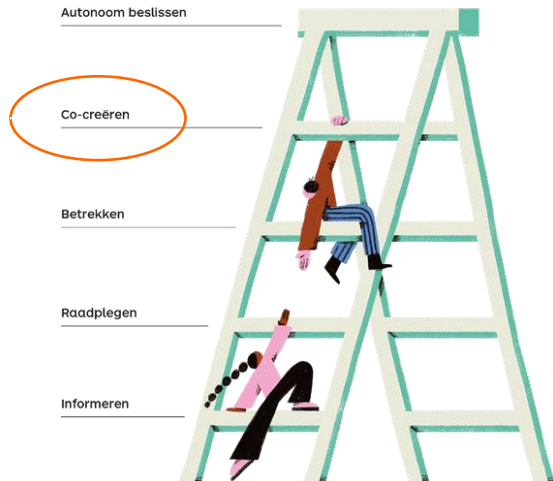
De school betreft leerlingen bij enkele fases van de besluitvorming.

Voorbeeld: Jonge mantelzorgers geven gerichte feedback op het ondersteuningsaanbod vóór definitieve invoering. De school houdt rekening met hun feedback.

Co-creëren

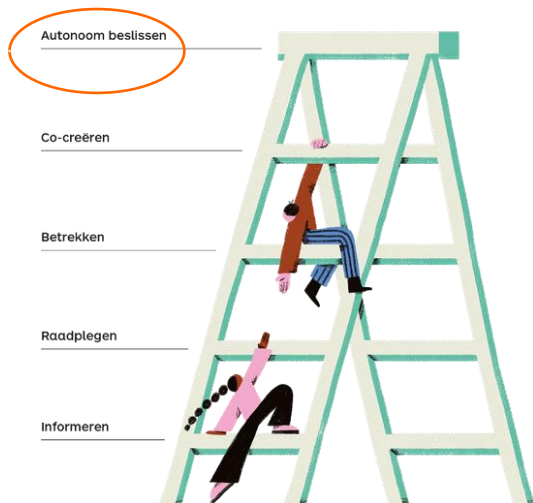
*Leerlingen en leraren zijn
evenwaardig lid van het team
en maken samen beslissingen*

Een kleine groep jonge mantelzorgers werkt samen met het zorgteam aan een voorstel voor flexibele regelingen.

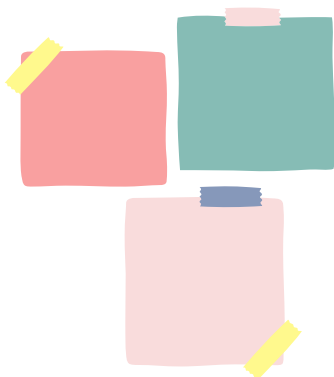
Autonoom beslissen

Leerlingen krijgen beslissingsmacht binnen duidelijk afgebakende domeinen, met begeleiding van de school.

Jonge mantelzorgers ontwikkelen een praktische gids voor leerkrachten over hoe om te gaan met jonge mantelzorgers in de klas.

Opdracht

Autonoom beslissen

Co-creëren

Betrekken

Raadplegen

Informeren

Plak je post-it bij de huidige vorm van participatie

4 essentiële onderdelen van leerlingparticipatie (Lundy, 2007).

Space: leerlingen krijgen de kans om hun perspectief te uiten

Voice: leerlingen worden ondersteund bij het uitdrukken van hun perspectief

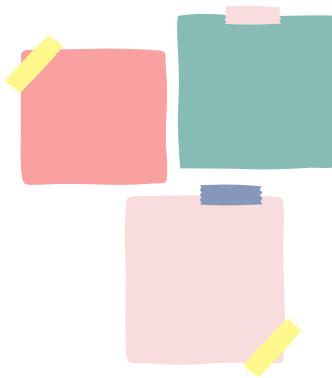
Audience: er wordt geluisterd naar de stem van leerlingen

Influence: er worden acties genomen naar aanleiding van de stem van leerlingen

Opdracht

Analyseer je post-it en ga na of alle vier de componenten aanwezig zijn.

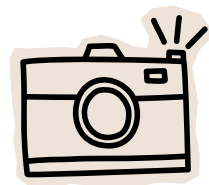
Welke componenten kunnen versterkt worden?

Mantelzorgers op de werkgroepvergadering?!

Er zijn verschillende manieren in **hoe** je leerlingen laat participeren.

Het gebruiken van kunst (bv. bekijken of maken van foto's, tekeningen, dagboeken, knutsel- en bouwwerken) in combinatie met gesprekken verminderen de afhankelijkheid van leesvaardigheid of spreekvaardigheid.

Art-based methoden voor leerlingparticipatie

Photovoice

VER-BEELD-ING

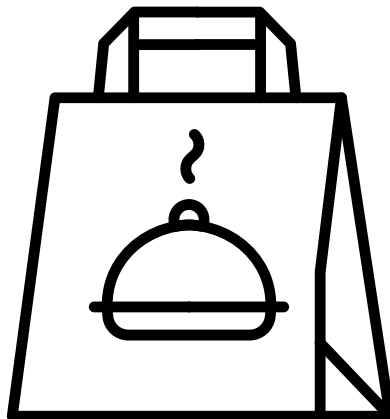
EEN PRAKTIJKGIDS VOOR
ARTS-BASED LEARNING
IN DE KLAS

Participatie is altijd imperfect

Leerlingparticipatie is complex...
...maar wees waakzaam met hoe je het presenteert
bv. aan collega's.

Leerlingparticipatie = bijzonder complexe en
uitdagende praktijk, zullen sommigen hierop reageren
door het zelfs niet te proberen.

Take aways?

Bronnen

- Cumps, J. (2018). Sociocratie 3.0. Lannoo Campus
- EEF (2021). Improving behaviour in schools. Guidance report. Geraapleegd op https://d2tic4wvo1iusb.cloudfront.net/production/eef-guidance-reports/behaviour/EEF_Improving_behaviour_in_schools_Report.pdf?v=1741511645
- [Lundy, L. \(2007\). "'Voice" is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child', *British Educational Research Journal*, 33\(6\), pp. 927-942.](#)
- Sannen, J. *et al* (2021). Connecting teacher collaboration to inclusive practices using a social network approach. *Teaching and Teacher Education*, 97, 103182.